

ГОДИНА VII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 7.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о даву сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страни 60 и. месечно. — Претплатата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак.)

„О, није то тако лака задаћа, као што то миши, а и ви, господине, мислите. Треба ту много, па и више него много, а што ја кажем то је као свето. Допста, тако је! Имате ли ви толико родољубља у себи, да се јуначки, презируји смрт, борите на том бескрајном попришту отаџествене просвете? Па ако имате толико родољубља, осећате ли за то у себи и толико дара, ћенија, позива? А и знаете ли ви, шта је то дар, ћеније, позив? Јесте ли икад што чули о психологији, ја попављам: о психологији? — Видите, ја сам целог свог века изучавао психологију. Свет, пушка светиња, *vulgas*, зове ме бекријом, скитницом. Ха, ти јадвици немају ши појма о томе, да сам ја само „уметник“! — Ја одлазим у крчме, картам се, пијем, тучем се, јер ми ваља проучавати свет. Тако је радио и Кин, онај чувени британски глумац, па тако ради и Павао Бодакија пл. вамошничијији, јер знајте, господине, да сам и ја племић, а то Кин — мимогред буди речено — није био. Та сетите се само, господине, првог тренутка, како смо се састали! Нисам ли вам казао одмах, да је то ванредан, чудноват удес? Ви сте се усудили, господине, да то поричете, а ето сад — имам ли право? — Ви хоћете да будете глумац, а ја сам управитељ. Па још какав управитељ! Баш сам довршио своје пољне студије, а спонаде ме жалосна мисао: ко ли ће ме заменити, кад једном изнемогнем и клонем од старости? Хоћете ли сад да вам изведем закључак? Разумете ли ме, господине, јесте ли ме доиста схватили, можете ли ме појмити?“

„Могу, многотковани господине управитељу!“

„То је веома лепс. Из вас може још што бити, разуме се, под ваљаним руководством. Видијемо већ, како ће испасти. А сад изволите са мном.“

Шутем је ћутао као да се задубио у мисли, а ја писам смео да прекидам то ћутање.

Брзо смо стигли до варошке дворане, те уђемо у талијан и терпсихорин заједнички храм, као што се обично изражавао г. Бодакија.

„Већ је прошло осам сахрана, време је проби, а ти проклети лушежи још нису ту. Али нека, добро је; а кад ја кажем добро је, онда то значи да је зло, то јест за њих: — то ћу им одузети од гаже, од илате!“

Докле је то говорио, посадио се на столицу, што је била облепљена позлаћеном хартијом, а употребљавала се иначе за престо. Понудио је и мене да седнем. Тако сам седио пред њим као какав изасланик црквене општине пред владиком, па сам бленуо у декорације и друге позоришне справе, и одговарао па његова интања, у којима је био неисправан.

Шо што ме је испитао о мојим одношајима, продужи он опет:

„Дакле, господине, ви сте од овога часа члан мого друштва. Месец дана бићете на проби, па онда ћу вас ангажовати и склонићу с вами уговор. За тај месец дана не ћете добијати никакве плате, него само поклона, то јест шунака и нечења, што и ми будемо добили од наших добротвора. Ако узграте добро, не ћу ни ја жалити да вам по каткад дарујем по који цваницик, и онда ћете добити све оне најновије из касе. Али своје дужности морате вршити тачно. Знате ли шта то значи, млади човече? Играјете сваку улогу, која вам се додељи, писаћете позоришне објаве, спремајете улазнице и стварајете се за реквизите. У мом је друштву то увек дужност најмлађег глумца. Данас ће се представљати „Разбојници“. Ти ћеш играти Карла Мора — јест, ти, јер ја увек кажем „ти“ свима мојим

глумцима. Мога првог љубавника затворили су јуче због дугова — а ја играм радије „озбиљније“ улоге, а данас у опште немам ни воље да што приказујем. Дакле ти ћеш играти Карла. Јеси ли проучавао ту улогу?“

„Јесам“.

„Но, то ми се допада. Ћенијалан човек мора све знати.“

Тек што је изговорио те речи, ал' уђопе три

човека, који су били веома лепо очешљани, али су имали хаљине већ јако изношene. Један између њих имао је мало лепши капут, али поддеране ципеле, а код другог било је то опет обратно.

Господин Бодакија поздравио их је псовком, и то у декламаторском тону.

Сва тројица стајаше хладнокрвно пред њим, па онда га гледаше подругљиво, исмеваше га и кривиш се на њега.

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

За време од 28. марта до свршетка јуна 1877. давало је наше позориште 51 представу, а од 1. јула 1877. до 1. јула 1878. 189 представа. Заслуга позоришне дружине за ово последње време износила је 19.919 фор. 5 н., лане од 1. јула 1876. до 1. јула 1877. 19.322 фор. 70 н., дакле 596 ф. 35 н. више, преклане 18.889 фор. 47 н., дакле у 1031 ф. 58 н. више, пре три године 17.548 ф. 94 н., дакле сада у 2.370 ф. 11 н. више, а пре 4 године 17.188 ф. 33 н., дакле у 2.730 фор. 72 новч. више.

Из тог упоређења види се, да приход од позоришних представа из године у годину расте и да ће се моћи још и увећати ако настану иоле мало боље године.

У прошлој години чиниле су и власти велике препреке нашем позоришту, које што су јако отештавале, или никако нису ни давале дозволе за представе, које што су забрањивале представе народних комада. Све представе у том погледу или нису имале никаквог или врло слабог успеха.

Наше позориште изгубило је од прошле године до данас Јованку Сајевићку, Шандора Сајевића, Николу Рашића и Сретена Бошковића. Јованка Сајевићка, која је пре тога на загребачкој позорници приказивала наивне улоге, показала је ванредна дара и вештине у приказу трагичких љубавница. Од многих њених

дивно изведених улога остаће у живој успомени свију пријатеља позоришне уметности нарочито њена „Софија“ у „Сну и на јави“, од дра М. Јовановића, па Јулија у „Ромеу и Јулији.“ Шандор Сајевић играо је разноврсне улоге с лепим успехом, али најбоље су му испадале за руком комичне карактерне улоге. У тима је развио особиту вештину. Никола Рашић имао је особита дара за драстичну комику, а Сретен Бошковић лепо је напредовао у приказу млађахњих љубавника. Штета, што су прилике собом донеле, те су морали отићи од нашег позоришта, коме су, нарочито она два на првом месту споменута члана, на дику служила позоришном вештином својом.

У место Ј. Сајевићке добили смо лепу замену за трагичку струку у старој нашој знаници са позорнице, у Софији Максимовићки, даровитој глумици, која ће моћи далеко дотерати, ако се одучи од неких не урођених, већ присвојених мана.

Наша шаљива игра добила је новог обрађивача. Коста Ристић са својим „Социјалним демократима“, који су на нашој позорници с врло сјајним успехом приказани, доказао је, да има дара за писање шаљивих игара и да се тако можемо надати, да ће наше позориште добити још по који комад из његовог вештог пера.

(Свршиће се.)

Ж И С Т И Ч И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Еј, људи, што се не жените!“ Шаљива игра у 4 чина од Јулија Розена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић Муша). — У недељу 31. децембра п. н. 1878. прешла је даске код нас по други пут Розенова шаљива игра „Oh, diese Männer!“ у преради А. Јовановића Муше, по што се њоме као новитетом прошла позоришна сезона

онде завршила била. Нада нам дакле није остала јалова. Уверење, које смо тада, оцењујући вести комад изразили, напоме, да идућа позоришна сезона не ће проћи без репризе те шаљиве игре, није нас омануло; па пама је сад, да испунимо своје обећање, које смо тада дали, напоме, да ћемо о садржини тог комада, о особама, што су скоро све претпили неке те неке багре у нас, коју проговорити.

Садржина би била у кратко ово. Богаташ Јагодић (г. Рајковић), — само у мислима газда и прани ратер *familias*, а у ствари пагода, којом милостивијеши и о својој неограђеној игемонији у кући уверена супруга Мара (гђа Ружићка) тако тирански дрма, да ју је кадра и не дотицајући је се, само погледом уздрмати — има два линча чеда, старију разбориту Савку (гђца Л. Хаџићева) и млађу, несташни „створаг“ Јованку (гђа М. Рајковићка). Несташни створаг уједно је и ужасан „жутокљункулус“, јер тек се на млађаним крилима из гнезда — института — вину, у мислима у слободу, но у ствари опет у ново гнездо, у коме строжајша мамице на силу бога хоће да скине своме тичету жуто с кљуна. Како легитимни ратер *familias* „не сме а у сљед тога, богме, и не зна, да сноси бригу о благости породице“, то је иста брига спала на „слабицу“ леђа другог, овде претежнијег и у свему меродавног члана кућевне дирекције; а у чему би тај члан иначе највише назрео „благостање породице“, на што би према томе најпре пажњу и бригу обратити морао, па што друго, доли на то, да разборито, промишљено и сходно положи темељ срећи и благостању своје узданице, своја два миза чеда. Но ту баш и лежи зец у грму. Девојане су још, до душе, као роса младе, али да баш још нико и не шумиња, а камо ли закуда, то већ поле брижна мамица не може тако олако узети. Шта, не шумиња? Е, да! Господин Максић (г. Ружић), чиновник, до душе, још међу доста субалтерним, али са лепим изгледима, са сигурном каријером, долази у кућу, радо се забавља са Савком, и колико је аргусово око мамично могло приметити, не баш најравнодушније, па пак, с бојом никако да изнђе на среду. Томе се брижна мамица чуди и крсти. Кад би била искрена, признала би, да се рад тога и једи, а не зна, спрота, да би Максић као без душе дотрао и заискао Савку, кад би у његовим рачунима при суптракцији издавања од примања — не велимо би знашта — али бар изашло, да кад се нула од нуле одузме, опет остаје нула, али код њега је, сиротана, суптракен — издавање већи од минуенда — примања, па тако диференција — којекаква. Те тако је Савка велика „брига материна“. „Жутокљуни створаг“ пак баш је својим жутокљунством мамицу претекао и лишпо је нехотице друге бриге. У месту, наиме, у коме Јагодићеви летују, живи и млади, честити, а уз то још — госпођа Јагодићка не баш рекла да је то најважније (!!) — имућни економ Славић (г. Лукчић), који је у своме закорелом отуђивању од нежнијег спола — то би бар рекла госпођа Јагодићка — на кривом путу и претеран. Тога ће на своју душу узети „створаг“, да га капацитетује, и то без никакве мамичне-пиструкције; па је, богме, и сјајно успео, јер је знао уверити „неверног Тому“, да има и девојана, које не носе под лепом љуском змијинско срце и мегерску нарав, него да их има и таких, које краси чиста душа, непокварена наклоност спрам оног, што је лепо, племенито и узвишене, да их има јелном речи таких, које би усрениле и најпретензијијег мужа. И разборита Савка није се мамичином помоћу служила; и она је, без чије конструкције, доказала Максићу, да је заслужио другу класу из математике, јер се прирачувању није знао служити за доста редукцијом, где је песта нужна била, — минуенд — примању заборавио је био додати камате савчиног мраза, које би учиниле, да тај минуенд

дабогме кад се у суптракенду редукција предузме — у далеко надмашио, те би онда и изашла диференција, која би Максића потпуње задовољила. Тако су оба чеда Јагодићева, на велику радост своје брижне мамице, за се сама најбоље се побринула.

Главна би акција од прилике то била, но као штафаже истој, које не само да би је заустављале и сметале јој, него је, шта више, битно потномажу и разјашњују, додане су и уплатене врло згодно неке епизоде. Уз особе, које су у главној акцији заинтересоване, фунгирају још особе, којих радња било да је битно везана уз главну, било да са истом паралелно, било пак истој укус је, ипак поисту прелевантна наје. Међу тим особама прва је: оснивачица и ватрене поборнице „пилавске теорије“ и „кратковрата“ госпођа Мутлбарићка (гђца Ј. Поповићева) са својом пре-мудром политичарком Даринком (гђца Ђ. Зорићева); за тим милокрвна женница савесног и вредног трговца, а немарног и не њежног мужа Косте Зекића (г. Марковић), Милене (гђа С. Максимовићка), која доњеханску љубав неког фић-фирића Луткића (г. Добриновић) врло оптрошно на то употребљује, да у свога мужа најпре љубомору, а у сљед ове и већу пажњу на неке формалне дужности спрам жене изазове, но уједно и да фић-фирића до воље исмеје и обрука; не сме се најпосле заборавити ни Др. Петковић, (г. Зорић) присни пријатељ Јагодићев, који својом интервенцијом читав преврат у Јагодићевој кући учини, — дабогме, тај преврат није за дуго трајао, јер је Јагодић време своје исклапане слободице од жените владе на то употребио, да ујасне лудорије почини, у сљед којих долази до уверења, да је за нагоду створен, те тако се опет својој жени пре-даје на мплост и немилост.

Радња се у комаду развија без бог зна каквих заплета, па ипак је занимљива, а што је главно, и разумљива нам је. За што? За то, што особе у њој нису као магнетом привучене издалека света, но из најближе близине, што, са малим изузетцима, замењују људе, с којима сваки дан онћимо.

Још да речемо коју о игре. Улоге су све — осим Славића, који је новим репрезентантом само добио — остале у оним рукама, у којима су и прошле сезоне биле. Опет на чело морамо ставити гђцу Ј. Поповићеву, која ће за Мутлбарићку скоро исхључива постати, па одмах за њом гђу Рајковићку, којој је улога Јованке, што по Немац вези, auf den Leib geschrieben. Не мање важи то и за улогу Јагодићке и гђу Ружићку, за улогу Јагодића и г. Рајковића. А за остале ћемо рећи то, да су потпуно оправдали оно, што је о њима речено приликом оцене првог приказа те шаљиве игре.

Г.

ПОЗОРИШТЕ

* (Ернесто Роси.) Славно познати талпијански глумац Ернесто Роси долази у другој пловини месецда јануара о. г. у Будим-Пешту да тамо даје две представе у немачком позоришту. Ми ћемо о тим представама донети у своје време извештаје, као што смо чинили, кад је оно онај други славни глумац талпијански Салвићи пре неколико година задивио и очарао своје гледаоце.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 6. ЈАНУАРА 1879.

СТАРИ БАКА И ЊЕГОВ СИН ХУСАР.

Позоришна игра у 3 чина, од Ј. Сигетије, за народно позориште прерадили Ј. Ђорђевић и Л. Илић.

О С О В Е:

Црвенко, крчмар	Зорић.
Милка } његова деца	Л. Хаџићева.
Никаца	Добриловић.
Чича Мија, послужени бака	Ружаћ.
Лацко, његов син	Марковић.
Букало, певац	Јовановић.
Ленка његова кћи.	Љ. Зорићева.
Хусарски каплар	Лукић.
Хусарски стражмештар	Ђирић.
Стевица, чобанско дете	Рајчевић.

Више сељака и сељачиња. Збива се на селу: прва радња у првеној башти и соби, друга радња у крчици првеној, четири године после прве радње, трећа радња у шуми до села и у крчици првеној.

У недељу 7. јануара већином с новом поделом улога први пут: „Низ бисера.“ Позоришна игра у 2 чина, с певањем од К. С. Холтаја, превео С. Д. К.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплаге изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.